మహాభారతము

కర్ణ పర్వము
తృతీయాశ్వాసము

వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు చెప్పిన మహా భారత కథను , నైమిశారణ్యములో సత్రయాగ సందర్భమున, సూతుడు శౌనకాదిమహా మునులకు ఈ విధంగా వివరించసాగాడు.

కర్ణుడు చేత చిక్కిన ధర్మరాజును విడిచి పెట్టి సుయోధనుని సహాయమునకు వెళ్లాడు అని విని ధృతరాష్ట్రుడు, “సంజయా! కర్ణునికి బుద్ధి లేదా? చేత చిక్కిన ధర్మరాజును చంపకుండా ఎలా విడిచి పెట్టాడు. నా కుమారుడు సుయోధనుడు ఆ మాత్రం భీమసేనునితోయుద్ధం చేయలేడా? అతని సాయానికి కర్ణుడు ఎందుకు వెళ్లాలి? కర్ణుడు మోసం చేసాడంటావా? సరేలే. తరువాత యుద్ధం ఎలా జరిగిందో చెప్పు.” అని అన్నాడు. సంజయుడు చెప్పసాగాడు.

ఆ ప్రకారంగా కర్ణునిచేత విడువబడిన ధర్మరాజు తన శిబిరమునకు వెళ్లాడు. రథం దిగి శిబిరం లోకి వెళ్లాడు. మెత్తటి శయ్య మీద పడుకొని, తన ఒంటికి తగిలిన బాణములను తీయించుకున్నాడు. తనకు జరిగిన పరాభవమును తల్చుకొని బాధపడుతున్నాడు.

ఇంతలో నకుల సహదేవులు కూడా లోపలకు వచ్చారు. వారిని వెంటనే

భీమసేనుని సహాయమునకు వెళ్లమని చెప్పాడు. నకుల సహదేవులు వెంటనే భీముని వద్దకు వెళ్లారు.

ఆ సమయంలో అర్జునుడు అశ్వత్థామతో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అర్జునుడు వేసిన తీవ్రమైన బాణములను సమర్ధవంతంగా ఎదుర్కొంటూ, అశ్వత్థామ అర్జునుని మీదికి తన గదను విసిరాడు. ఆ గదను అర్జునుడు ముక్కలు చేసాడు. వెనువెంటనే పది వాడిబాణములను అశ్వత్థామ శరీరములో గుచ్చాడు. అశ్వత్థామ సారథిని హతమార్చాడు.

అశ్వత్థామకు పట్టరాని కోపం వచ్చింది. అర్జునుని మీద, కృష్ణుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. అర్జునుడు ఆ బాణములను మధ్యలోనే తుంచి, అశ్వత్థామ ఎక్కిన రథము నకు కట్టిన అశ్వముల పగ్గములను తెగ్గొట్టాడు. పగ్గములు తెగిన అశ్వములు అశ్వత్థామ రథమును పక్కకు లాగుకొని వెళ్లాయి. ఇది చూచిన కౌరవ సేన పారిపోయింది. పాండవ సేనలో జయజయధ్వానాలు మిన్ను ముట్టాయి.

అది చూచి సుయోధనుడు కర్ణునితో ఇలా అన్నాడు. "కర్ణా! నీవు యుద్ధభూమిలో ఉండగానే, నీవు యుద్ధం చేస్తుండగానే మనసేనలకు ఇలాంటి దుర్గతి పట్టడం వింతగా ఉంది. నీవు సరిగ్గా యుద్ధం చేస్తే పాండ వులు నీకు ఒక లెక్క కాదు కదా! నీ పరాక్రమాన్ని ప్రదర్శించు. నీ వివిధా స్త్రములను ప్రయోగించు." అని పురికొల్పాడు.

అప్పుడు కర్ణుడు శల్యుని చూచి "శల్యా! విన్నావుగా సుయోధనుని మాటలు. మన రథమును అర్జునునికి ఎదురుగా పోనిమ్ము. అర్జునుని, కృష్ణుని, భీముని సంహరిస్తాను. నా ప్రతాపం ఏమిటో లోకానికి తెలియ చేస్తాను. ఈ సువిశాల

భారతావనిని సుయెూ ధనుడు పాలించేటట్టు చేస్తాను. నీ సామర్ధ్యములో మెళుకువలు ప్రదర్శించు.” అని అన్నాడు. వెంటనే తన విల్లు ఎక్కుపెట్టి భార్గవాస్త్రం సంధించాడు. అర్జునుని మీద ప్రయోగించాడు.

ఆ అస్త్రము వివిధములైన ఆయుధముల ఆకృతులు ధరించి పాండవ సేనను నాశనం చేస్తూ ఉంది. రధములు విరుగుతున్నాయి. అశ్వములు, ఏనుగులు గుట్ట గుట్టలుగా చచ్చి పడు తున్నాయి. భార్గవాస్త్రము శక్తికి తాళలేక పాండు సేనలు పరుగులుపెట్టాయి. ఇది చూచాడు కృష్ణుడు.

“అర్జునా! చూచావుగా కర్ణుని కోప జ్వాల. భగా భగా మండిపోతున్నాడు. ఇప్పుడు మనం తెలివిగా ప్రవర్తించాలి గాని కోపం తెచ్చుకోకూడదు.” అని అన్నాడు.

దానికి అర్జునుడు “కృష్ణా! నీవు చెప్పినది యదార్ధము. మన రధమును వెనక్కుతిప్పు. బతికి ఉంటే పలు సుఖాలు అనుభవించవచ్చును.” అని అన్నాడు.

అప్పుడు కృష్ణుడు భీమసేనుని వంక చూచాడు. భీమసేనుడు కర్ణునితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. భీమసేనుని చూచిన పాండవ సేనలు ధైర్యము తెచ్చుకొని, మరలా రణభూమికి తిరిగివచ్చాయి. అది చూచిన ధృష్ట ద్యుమ్నుడు, శిఖండి, సాత్యకి, ఉపపాండవులు మొదలగువారు కర్ణుని చుట్టుముట్టారు. అర్జునుడు విశ్రాంతి కోరుకుంటున్నాడు అని తలచిన కృష్ణుడు తమ రధమును దూరంగా తీసుకొని వెళ్లాడు.

“అర్జునా! మనము అశ్వత్థామతో యుద్ధము చేయునప్పుడు, ధర్మరాజు కర్ణుని తో యుద్ధము చేసి అతని చేతిలో చిక్కాడు. అతని కేమయినదో తెలియదు.

కర్ణుని తో మనవాళ్లు యుద్ధం చేస్తున్నారు. కాబట్టి మనము వెళ్లి ధర్మరాజు క్షేమము కనుక్కుందాము. తరువాత వచ్చి కర్ణునితో యుద్ధము చేస్తాము.” అని అన్నాడు.

అర్జునుడు కూడా ధర్మరాజు కోసం నలుపక్కలా చూచాడు. ఎక్కడా ధర్మరాజు కనిపించలేదు. వెంటనే భీమసేనుని ధర్మరాజు గురించి అడిగాడు.

“అర్జునా! నేను కౌరవులతో యుద్ధం చేస్తున్నప్పుడు ధర్మరాజు కర్ణుని తో యుద్ధం చెయ్యడం చూచాను. కర్ణుడు అన్నయ్య శరీరం నిండా శరములతో నింపాడు. తరువాత ధర్మజుడు యుద్ధభూమి విడిచి వెళ్లాడు. అన్నయ్యకు ఏమీ కాదు. కృష్ణుడు మన చెంత నుండగా ఏమవుతుంది!” అని అన్నాడు భీమసేనుడు.

అప్పుడు అర్జునుడు భీమసేనుని చూచి “భీమసేనా! నేను కర్ణునితో యుద్ధం చేస్తాను. నువ్వు వెంటనే వెళ్లి ధర్మజుని యోగక్షేమం తెలుసుకొని రా!” అని అన్నాడు.

అర్జునా! అలాంటి పని నీవు చేస్తావేమో కాని నేను మాత్రం చెయ్యను. భీమసేనుడు భయపాడి పారి పోయాడు అని జనం అనుకుంటారు. అదుగో సంశప్తకులు నా మీదికి వస్తున్నారు. నేను వారిని విడిచి నేను ఎలా వెళ్లగలను. వీరందరినీ నేను హతమారుస్తాను. నువ్వే వెళ్లి అన్నయ్య క్షేమం కనుక్కో.” అన్నాడు భీమసేనుడు.

ఇంక చేసేది లేక అర్జునుడు కృష్ణునితో “కృష్ణా! మన రథమును త్వరగా ధర్మరాజు శిబిరమునకుపోనిమ్ము. నాకు అన్నయ్యను చూడవలెనని ఆతురతగా ఉన్నది.” అని అన్నాడు.

అర్జునుని మాట ననుసరించి కృష్ణుడు తమ రథమును వేగంగా ధర్మరాజు

శిబిరము వద్దకు పోనిచ్చాడు. అర్జునుడు రథము దిగి లోపలకు వెళ్లాడు. ఒంటరిగా శయ్యమీద పడుకొని ఉన్న ధర్మరాజును చూచాడు. అర్జునుని మనసు కుదుట పడింది. వెంటనే వెళ్లి ధర్మరాజు పాదములకు నమస్కరించాడు.

అర్జునుడు కర్ణుని సంహరించి, తన ఆశీర్వాదము కొరకు వచ్చాడు అని అనుకున్నాడు ధర్మరాజు. చాలా సంతోషించాడు.

"కృష్ణార్జునులారా! దేవతలకుకూడా జయింప సాధ్యంకాని కర్ణుని, పరశురామ ప్రసాదిత మైన అస్త్ర శస్త్రములు కలిగిన కర్ణుని, మహా బలవంతుడైన కర్ణుని, యుద్ధము లో సంహరించి, విజయులై తిరిగి వచ్చిన మీ ఇద్దరినీ అభినందిస్తున్నాను. నా మనస్సుకు సంతోషం కలిగించారు.

ఇంతకు ముందే నాకూ కర్ణునికీ యుద్ధంజరిగింది. అందరి సమక్షములో కర్ణుడు నా సారథిని చంపాడు. పతాకమును విరిచాడు. నా శరీరం నిండా శరములతో నింపాడు. ఇంతలో భీమసేనుడు సుయోధనుని నిరాయుధుని చేసి చంపబోయాడు. కర్ణుడు నన్ను వదలి సుయోధనుని వంకకు పోయాడు. నేను యుద్ధభూమి నుండి శిబిరమునకు తిరిగి వచ్చాను.

అర్జునా! కర్ణుడు నన్ను ఘోరంగా అవమానించాడు. నేను ఎంతో బాధ పడ్డాను. నీ వంటి తమ్ముడి వలన నాకు ఆ అవమాన భారం తీరిపోయింది. అర్జునా! అత్యంత బలవంతుడైన కర్ణుని నీవు ఎలా సంహరించగలిగావు? కర్ణుని కొడుకులు, అతని బంధువులు, అతని సేనలు, కురుకుమారులు, ఎల్లప్పుడు కర్ణుని వెన్నంటి ఉంటారు కదా! నీవు కొంచెంకూడా గాయపడకుంటా కర్ణుని చంపడం ఎంతో ప్రశంసనీయము. నీ బాహుబలము, పరాక్రమము ఏమిటో లోకానికి నిరూపించావు.

నాడు నిండుసభలో కర్ణుడు ద్రౌపదిని అన్నమాటలు నాచెవులలో ఇంకా మారుమోగుతున్నాయి. నాడు కర్ణుని చేతిలో ద్రౌపదికి జరిగిన పరాభవము ఎలా మరచి పోగలను. నేడు నీవు ఆ పరాభవాగ్నిని చల్లార్చావు. అర్జునా! అతి గర్వ సమున్నత మైన అతని తల ను ఎలా ఎగురగొట్ట గలిగావు. కర్ణుడు నీ మీద శర పరంపర కురిపిస్తుంటే, నీవు అతని గుండెలకు గురిపెట్టి కొట్టగా అతను చచ్చాడు కదా!" అని సంతోషంతో పొంగిపోతున్న ధర్మరాజును చూచి అర్జునుడు ఇలా అన్నాడు.

"అన్నయ్యా! నేను సంశప్తకులతోయుద్ధం చేస్తున్నప్పుడు, అశ్వత్థామ తన సేనలతో నన్ను చుట్టుముట్టాడు. నేను అతని సేనల లోని 500 రధములను విరగ్గొట్టాను. వారి నందరినీ చంపాను. రణభూమిని వారి శవాలతో నింపాను. అప్పుడు అశ్వత్థామ నన్ను నా రధమును కప్పేటట్లు బాణవర్షము కురిపించాడు. మాకు దిక్కుతోచలేదు. ఆ తరువాత అశ్వత్థామ నన్ను విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయాడు. నేను నీ కోసం వెదికాను. నీవు కనపడలేదు. నీవు ఇక్కడ ఉన్నట్టు భీమసేనుడు చెప్పాడు. నీ యోగక్షేమములు తెలుసుకొనుటకు ఇక్కడకు వచ్చాను. క్షేమంగా ఉన్న నిన్నుచూచి నా మనస్సు శాంతించింది. నేను మరలా యుద్ధభూమికి వెళుతున్నాను. నీ కోరిక తీరేట్టు కర్ణుని శిరస్సు ఖండించి తిరిగి వస్తాను. నీ మనస్సుకు ఆనందం కలిగిస్తాను." అని పలికాడు.

కర్ణుడు ఇంకా ప్రాణాలతో ఉన్నాడు అని తెలిసి ధర్మరాజు కోపంతో ఊగిపోయాడు.

"అర్జునా! నేను రణభూమి నుండి తొలగి రావడంతో మీ అందరకూ చులకనైపోయాను. నేనే కాదు, నీవు కూడా కర్ణుని చేతిలో ఓడిపోయావు. భీముడు, నకుల సహదేవులు ఇంతకు ముందే కర్ణుని చేతిలో ఓడిపోయారు. మనతో చేరి

కృష్ణుడు కూడా కర్ణుని చేతిలో ఓడి పోయాడు. కాబట్టి మనం ఇంక యుద్ధ భూమికి పోవలసిన పని లేదు. యుద్ధం చేయవలసిన అగత్యం లేదు. మరొక సారి అందరం అడవులకు పోయి తాపస వృత్తి స్వీకరిద్దాము. అలా కాని పక్షంలో అనవసరపు బీరములు పలుక కుండా, సుయోధనుని వద్దకు పోయి, అతడు చెప్పుచేతలలో నడుస్తూ అతని కాళ్ల వద్ద పడి ఉందాము." అన్నాడు ధర్మజుడు.

ఆ మాటలు అంటుంటే అతని కన్నులు ఎర్రబారి నిప్పులు కక్కుతున్నాయి.

"అర్జునా! నీవు ఇలాంటి వాడివి అని తెలిస్తే అసలు నేను యుద్ధము వంకకు పోయి ఉండేవాడిని కాదు. ఏదో మనకు తోచిన పనులు మనము చేసుకొనే వాళ్లము. యుద్ధమునకు ముందే నువ్వు నాకు "కర్ణుని జయించడం నా వల్లకాదు" అని చెప్పి ఉంటే అసలు నేను ~~ఈ~~ యుద్ధమునకు ఎందుకు పూనుకుంటాను. అప్రయోజకులమైన మనకు రాజ్యము, రాజ్యపాలన ఎందుకుచెప్పు?

యుద్ధానికి ముందు ఏమి చెప్పావు నేను కర్ణుని వధిస్తాను అని అన్నావు కదా. కాని ఇప్పుడు అదే కర్ణుని చేతిలో ఓడిపోయి, పారిపోయి, వచ్చావు. నన్ను అవమానాలపాలు చేసావు. అసలు నన్ను ఆకాశానికి ఎత్తి ఆశలు కల్పించడం ఎందుకు. మరలా పాతాళానికి అణగ తొక్కడం ఎందుకు? ఆ నాడు నీవు కృష్ణుని ముందు అన్న మాటలు అన్ని అనృతములే కదా!

నీవు పుట్టినప్పుడు, ఎందరో మహామునులు, ఆకాశవాణి నీవు ఎంతో పరాక్రమ వంతుడివి అవుతావు. శత్రువులను నిర్జిస్తావు అని పలికారు. కడకు వాళ్ల మాటలు కూడా వమ్ముచేసిన నిన్ను ఏమనాలి? అర్జునా! నిజం చెపుతున్నాను. నిన్ను నమ్మి నేను సుయోధనునితో వైరం కొని తెచ్చుకున్నాను. యుద్ధంలో నువ్వు కర్ణుడంటే భయపడతావని నాకు అప్పుడు తెలియదు సుమా!

అయినా అర్జునా! నీకేం తక్కువ. దేవతలిచ్చిన రథం, అశ్వములు ఉన్నాయి. నీ రథం మీద నిరంతరం కపిధ్వజము ఎగురుతూ ఉంటుంది. దేవత లిచ్చిన గాండీవము నీ చేతిలో ఉంది. అన్నిటికి మించి దేవదేవుడైన శ్రీ కృష్ణుడు నీకు రథసారధి. ఇన్ని ఉండి కూడా నీవు కర్ణుడి తో యుద్ధం లో ఎందుకు ఓడిపోయి పారిపోయావు. నాకే అర్ధం కావడం లేదు.

నీకు తెలుసో లేదో. నువ్వు కర్ణుడికి సాటి రావని, ఓడిపోతావని సుయో, దనుడు నాకు ముందే చెప్పాడు. కాని నేనే నీమీద అనవసరమైన ఆశలు పెంచుకున్నాను. భంగపడ్డాను. నేను నిన్ను నమ్మాను. మన ఇద్దరినీ మన మిత్ర రాజులు నమ్మారు. కోరి కష్టాలు కొని తెచ్చుకున్నారు. అనసరంగా యుద్ధంలో తమ తమ ప్రాణాలు పణంగా పెట్టారు.” అని పలు నిష్టురోక్తులు పలికాడు ధర్మరాజు.

అర్జునుడు మాట్లాడలేదు. తలవంచుకొని ఉన్నాడు. ధర్మరాజు కృష్ణుని చూచి “కృష్ణా! ఇంక లాభం లేదు. కర్ణుని జయించడం మనకు శక్యంకాదు అని తేలిపోయింది. ఈరోజు సుయోధనుడు మొదలగు శత్రురాజుల ముందు ఘోరంగా అవమానింపబడ్డాను. భీముని వలన ప్రాణాలతో బయట పడ్డాను. కాబట్టి ఇంక నేను ప్రాణములతో ఉండటం అనవసరం. పాపం భీముడు ఒక్కడే ప్రాణాలకు తెగించి యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అర్జునుని మాదిరి పారిపోయి రాలేదు.” అని అన్నాడు.

కాసేపాగి అర్జునుని వంక చూచి “అర్జునా ఈ రోజు అభిమన్యుడు కాని, ఘటోత్కచుడు కాని ఉంటే ఎంత బాగుండేది. అయినా చేసిన పాపాలు అనుభవించాలి కదా. వాళ్లు మనకు ఎందుకు దక్కుతారు చెప్పు. అసలు చుట్టము అంటేనే ఆపదలలో ఆదుకొనే వాడు అని అర్ధము. అలాంటి చుట్టము కృష్ణుడు

వెంట ఉండగా నువ్వు ఎందుకు రణరంగమునుండి పారిపోయి వచ్చావు.

ఒక పనిచెయ్యి నీ గాండీవము కృష్ణునికి ఇచ్చి నువ్వు రథం తోలు. కృష్ణుడు యుద్ధం చేస్తాడు. క్షణాలలో కర్ణుని చంపుతాడు. సుయోధనుని రాజ్యం అపహరిస్తాడు. అసలు నువ్వు కుంతీ దేవి గర్భవాసమున పుట్టకుండా ఉండాల్సింది. నువ్వు పుట్టక ముందే ఆమెకు గర్భస్రావమై ఉంటే, ఈ రోజు ఇంతటి దుర్గతి పట్టదు కదా! అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

అన్ని మాటలను మౌనంగా భరించిన అర్జునుడు ఆఖరున ధర్మజుడు నీ గాండీవమును కృష్ణునికి ఇచ్చి నువ్వు రథము తోలు" అన్న మాటలు విని తట్టుకోలేక పోయాడు. పక్కనే ఉన్న కత్తి తీసుకొని ధర్మరాజును నరకపోయాడు. కృష్ణుడు అర్జునుని చెయ్యి పట్టుకొని వారించాడు.

"అర్జునా! ఇప్పుడు, ఇక్కడ, కత్తి తో పని ఏముంది చెప్పు. ఇక్కడ నీకు విరోధులు ఎవరూ లేరు కదా! మనం ధర్మరాజు క్షేమం తెలుసుకొనడానికి వచ్చాము. మీ అన్న ధర్మజుడు క్షేమంగా ఉన్నాడని తెలుసుకున్నాము. ఇది సంతోషించవలసిన సమయం కాని కోపం తెచ్చు కోవలసిన సమయం కాదు కదా! అయినా ఇక్కడ చంపదగిన విరోధులు ఎవరున్నారని నీకు అంత కోపం వచ్చింది." అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

ఆ మాటలకు అర్జునుడు "కృష్ణా! నా గాండీవమును ఎవరికైనా ఇమ్మని ఎవరైనా అంటే వాళ్ల తల పగుల గొడతానని నా ప్రతిజ్ఞ. మనసును బాధించే ఇలాంటి మాటలు పలికిన వాడి తల నరకడం ధర్మం కాదా! ఆ మాటలన్ని నువ్వుకూడా విన్నావు కదా! అలాంటి మాటలు పలికిన వాడు ఎంతటి ధర్మరాజు అయినా అతడి తలనరకడం తక్షణ కర్తవ్యం. కాబట్టి నా ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకొని అసత్యదోషం

నివారించుకుంటాను. పోనీ నీవు లోక జ్ఞానం కలవాడికి ఈ పరిస్థితులలో ఏమి చెయ్యాలో చెప్పు. ఆ ప్రకారం చేస్తాను.'' అని అన్నాడు అర్జునుడు.

“ అర్జునా! చాలు... చాలు..... ఇంక వ్యర్థ ప్రేలాపనలు కట్టి పెట్టు. నీ మాటలు ఎవరన్నా వింటే నీకు పెద్దలమీద గౌరవం లేదు, పెద్దలను గౌరవించడం తెలియదు, అని అనుకుంటారు. ధర్మాధర్మవిచక్షణ తెలిసిన వారు నీ మాదిరి మాట్లాడరు. ప్రస్తుతము ఏం చెయ్యాలో, ఏం చెయ్యకూడదో, ఏది ధర్మమో, ఏది అధర్మమో, విచక్షణా జ్ఞానంతో తెలుసుకొని ప్రవర్తించు.

సత్యము, అహింస పరమ ధర్మములు. అహింసతో సత్యమును కాపాడాలి. ఆ సత్యమే అహింసాచరణకు తోడ్పడుతుంది. మనము చేసే ప్రతి కర్మ అత్యంత సూక్ష్మంగా ఉంటుంది. అందులో ఉచితానుచితములు ఎరిగి మనము ఆ కర్మ చెయ్యాలి. అది తెలుసుకోకుండా, నీ అన్నయ్యను, నీ హితం కోరేవాడు, ధర్మం తెలిసినవాడు పైగా మనందరికి మహారాజు అయిన ఈ ధర్మజుని చంపబోవడం ధర్మమని పించుకుంటుందా!

నీవు చిన్నప్పుడు, తెలిసీ తెలియని వయసులో ఏదో వ్రతం పూనావు. ఇప్పుడు, ఈ వయసులో, ధర్మాధర్మ విచక్షణ లేకుండా ఆ వ్రతం నెరవేర్చు కోవాలను కోవడం మూర్ఖత్వం కాదా! దానిని పెద్దలు ఆమోదించరు. ధన, మాన, ప్రాణములకు హాని కలిగినపుడు, పలికే అబద్ధములను నిజాలుగా, నిజములను అబద్ధములుగా స్వీకరించడంలో తప్పులేదు. ఈ సందర్భములో నీకు ఒక దృష్టాంతము చెపుతాను.

పూర్వము కౌశికుడు అనే బ్రాహ్మణుడు ఉండేవాడు. వాడికి పెద్దలు చెప్పిన మాటలు వినే అలవాటు లేదు. తాను నమ్మిందే ఆచరిస్తాడు. అతడు ఒకసారి

తన ఆశ్రమంలో తపస్సు చేసుకుంటున్నాడు. కొంతమంది దొంగలు దారినపోయే బాటసారులను తరుముకుంటూ వస్తున్నారు. ఆ బాటసారులు తమ తమ ధనము, ఆభరణముల మూటలతో అతడు తపస్సు చేసుకుంటున్న ఆశ్రమ సమీపమున ఉన్న పొదలలో దాక్కున్నారు. ఇంతలో వారిని తరుముతున్న దొంగలు అక్కడకు వచ్చారు. తాము తరుముతున్న బాటసారులు ఎటు వెళ్లారు అని కౌశికుడిని అడిగారు. అతడిని సత్యాసత్య విచక్షణ తెలియని కాడు కావడం చేత, అసత్యం చెబితే తనకు దోషం చుట్టుకుంటుందని, అదుగో ఆ పొదల మాటున దాక్కున్నారు అని నిజం చెప్పాడు. అంతే ఆ దొంగలు వారి నందరినీ చంపి వారి ధనాన్ని దోచుకొని పోయారు. మరణానంతరము కౌశికుడు ఘోరనరకానికి పోయాడు.

కాబట్టి అర్జునా! హింసతో కూడిన సత్యము ధర్మము కాదు. సత్యాసత్య నిరూపణము పెద్దల వలన తెలుసుకోవాలి గాని మనకు ఏం తోస్తే అది చేసెయ్యకూడదు. కాబట్టి నీ అన్న ధర్మరాజును నువ్వు వధించడం ధర్మం కాదు." అని పలికాడు.

అప్పటికి శాంతించాడు అర్జునుడు. "కృష్ణా! నా అజ్ఞానాన్ని మన్నించు. నా తల్లి తండ్రుల మాదిరి నాకు హితము చెప్పి నేను అనుచిత కార్యము చెయ్యకుండా నివారించావు. లేకపోతే ఘోరం జరిగిపోయి ఉండేది. కాని ఒక్క విషయం. నన్ను ప్రజలు, వృధా ప్రతిజ్ఞలు చేసేవాడు, చేసిన ప్రతిజ్ఞను ఆచరించని అయోగ్యుడు, అని నిందించకుండా, నా అన్నయ్యకు ఎలాంటి ఆపద వాటిల్లకుండా, ఒక ఉపాయం చెప్పు." అని అన్నాడు అర్జునుడు.

"అర్జునా! కర్ణుడి చేతిలో వాడి బాణాల దెబ్బలు తిని ఆ బాధ తట్టుకోలేక ఏవేవో మాటలు అన్నాడే కాని నీ అన్నయ్యకు నీ మీద ప్రేమ లేకనా చెప్పు. నీకు ప్రభువు, అన్న, ఆ మాత్రం అనకూడదా. నీవు పడకూడదా! నీవు, భీముడు, కవలలు

ఎల్లప్పుడూ అతని వశంలో ఉంటారు కదా! మీమీద ఆయనకు కోపం ఎందుకుంటుంది. నీవు ఆయనను చంపుతాను అని కత్తి ఎత్తావు కదా. ఆ భావనే మనసులో పెట్టుకొని నీ అన్నయ్యలో ఉన్న లోపాలను ఎత్తి చూపుతూ నిందించు. కాని ఆ మాటలు మనససులో పెట్టుకోవద్దని వినయంగా నమస్కరించు. ఆ ప్రకారంగా నీకు అనృత దోషం పోతుంది. నీ మనస్సు శాంతిస్తుంది. తరువాత మనం కర్ణుని చంపడానికి యుద్ధరంగానికి వెళదాము." అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

వెంటనే అర్జునుడు ధర్మరాజును నిందించాడు. "ఓ ధర్మజా! అత్యంత పరాక్రమవంతుడైన భీముడు నన్ను నిందిస్తే నేను పడతాను గాని, కర్ణుడికి బెదిరి యుద్ధంలో పారి పోయి వచ్చినవాడిని నీవు నిందిస్నే నేను సహిస్తానా! నేనేంటో నా పరాక్రమేంటో తెలిసికూడా నీవు ఇలామాట్లాడటం నీకు తగునా? నన్ను ఈ ప్రకారం నిందించిన నీ నాలుక వేయిచీలికలు ఎందుకు కాలేదు? నన్ను నా పరాక్రమాన్ని నిందించావే! అసలు నీకు యుద్ధం గురించి ఏమి తెలుసు? నీవు ఎప్పుడన్నా ఎవరితో నన్నా యుద్ధం చేసావా? గెలిచావా! కనీసం నకుల సహదేవులు తమకు చేతనైనంత వరకూ యుద్ధం చేస్తారు గాని నీ మాదిరి వ్యర్థ ప్రేలాపనలు చెయ్యరు కదా!

అసలు ఈ మారణ హోమానికి కారణం నువ్వు కాదా! ఆనాడు నీవు తెలివి తక్కువగా జూదం ఆడక పోయి ఉంటే మాకీ దుర్గతి పట్టదు కదా! ఈ మారణ హోమం, జనక్షయము జరగదు కదా! నీ వలననే కదా మాకు అరణ్య వాసము అజ్ఞాతవాసము సంప్రాప్తించింది. ఇంత జరిగినా నీకు సిగ్గు అనేది లేకుండా మమ్మల్ని నిందిస్తావా! అవునులే. యుద్ధం చెయ్యలేనివాడికి చేతకాని వాడికి, ఓర్పు అనేది కవచంలా ఉంటుంది. ఓర్పు చాటున బతికేస్తుంటాడు. జరిగిందేదో జరిగింది. ఇంకనైనా బుద్ధి తెచ్చుకొని దుర్బుద్ధులు మాని, పౌరుషము చంపుకొని, నోరుమూసుకొని ఉండు. నీ వల్ల ఇన్ని కష్టములు పడ్డవారము ఇంకా నీ మాటలు

సహించి ఊరుకోము." అని ధర్మరాజును నిందించి, మనసులో ఎంతో సంతాపం చెందాడు అర్జునుడు.

మరలా తన ఒరలో నుండి కత్తి దూసాడు. "అర్జునా! మరలా కత్తి ఎందుకు దూసావు?" అని కంగారుగా అడిగాడు కృష్ణుడు.

"ఆ మహాను భావుడిని ఇన్ని మాటలు అన్నందుకు గాను నా తల నరికి అతని పాదాల చెంత పెడతాను. అదే నాకు తగిన శిక్ష." అని అన్నాడు.

"అర్జునా! దానికీ ఒక ప్రాయశ్చింత్తం ఉందయ్యా! నిన్ను నీవు పొగుడుకుంటే అది నిన్ను నీవు చంపుకున్నట్టే. కాబట్టి ఆపని చెయ్యి." అని అన్నాడు.

అప్పుడు అర్జునుడు కత్తి ఒరలో పెట్టి ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు. "ధర్మజా! నేనెవరో నా పరాక్రమమేమిటో నీకు తెలియదా! నేను సంశప్తకులను నాశనం చేసాను. నా చేతిలో చచ్చి న కౌరవ సేనలు ఎలా పడి ఉన్నాయో ఒక్కసారి చూడు!" అని గర్వంగా పలికి అంతలోనే అన్నయ్య కు సాష్టాంగ దండప్రమాణము చేసి "అన్నయ్యా! నేను నీ తో కారు కూతలు కూసాను. వాటిని నీవు పట్టించుకోవద్దు. ఎప్పటిలా నన్ను ఆదరింపుము. వినుము! ఓ ధర్మజా! నేను సత్యం పలుకు తున్నాను. నా శరీరము, నా ప్రాణము, నా జీవితము నీ అధీనములు. అక్కడ భీమసేనుడు ఒంటరిగా పోరాడుతున్నాడు. అతనికి సాయంగా వెళ్లడానికి నాకు అనుజ్ఞ ఇమ్ము. నేను వెళ్లి భీమసేనునికి సాయం చేస్తాను. కౌరవ సేనలను నాశనం చేస్తాను. కర్ణుని సంహరిస్తాను. సుయోధనుని గర్వం అణుస్తాను. నేడు కర్ణుని తల్లి రాధకైనా పుత్రశోకం కలగాలి లేకున్న నా తల్లి కుంతి కన్నా పుత్రశోకం కలగాలి. ఏదో ఒకటి తప్పదు." అని అన్నాడు అర్జునుడు.

(వీరిరువురిలో ఎవరు చచ్చినా పుత్రశోకం కుంతీదేవికి తప్పదని అర్జునుడికి తెలియదు. ఇరువురూ కుంతీ పుత్రులే!)

అర్జునుడు పలికిన మాటలు విన్న ధర్మరాజు "అర్జునా! నీవు అన్ని సత్యమే పలికావు. కుటుంబ పెద్దగా ఉండి మీ యోగక్షేమాలు చూడవలసినది పోయి, మీకు అనేక కష్ట నష్టములు కలిగించాను. నీవు నన్ను చంపకపోయినా నాకు నేను ప్రాయశ్చింత్త చేసుకోవాలి. నేను ఇప్పుడే సర్వసంగపరిత్యాగినై అడవులకుపోతాను. మీరందరూ హాయిగా జీవించండి. నా లాంటి పిరికిపందకు, బలహీనునకు, యుద్ధమంటే భయపడేవాడికి, రాజ్యాధికారము తగదు. భీమసేనుని ఈ కురు సామ్రాజ్యము నకు పట్టాభిషిక్తుని చేయుము." అని పలికి చకా చకా తాను కూర్చున్న ఆసనం దిగి వనవాసము పోవుటకు ఉపక్రమించాడు ధర్మరాజు.

అది చూచి కృష్ణుడు ధర్మరాజు పాదాలకు నమస్కరించాడు. "ధర్మజా! అర్జునుని ప్రతిజ్ఞ గురించి నాకు తెలియదు. అర్జునుడు తన గాండీవాన్ని ఇతరులకు ఇమ్మని ఎవరైనా అంటే వారిని చంపుతానని ప్రతిజ్ఞ పూనాడు. ఆ మాట ఈరోజు అనాలోచితంగా నువ్వు అన్నావు. నిన్నుచంపకపోతే అర్జునునికి ప్రతిజ్ఞా భంగం అవుతుంది. చంపితే మహా ఘోరం జరిగిపోతుంది. అందుకని, పెద్దలను దూషించడం వారిని చంపడంతో సమానమని నిన్ను దూషించమని అర్జునుని తో చెప్పాను. దానికి మీరు మనస్తాపం చెందారు. అందుకని నీ పాదాలు పట్టుకొని ప్రార్థిస్తున్నాను. నన్ను, అర్జునుని మన్నించు. నేను సత్యం చెబుతున్నాను విను. ఈ రోజు అర్జునుని కర్ణుని వధిస్తాడు. ఇది నిక్కువము." అని పలికిన కృష్ణుని పైకి లేవనెత్తి అతని ఎదుట చేతులు జోడించి ఇలా అన్నాడు.

"మహాత్మా! కృష్ణా! ఏ మాత్రం వివేచనా జ్ఞానం లేకుండా నోటికి వచ్చినట్టు కారు కూతలు కూసాను. నా హృదయం కలక బారింది. నన్ను క్షమించి, నాకు

హితబోధ చేసావు. నీ మేలు ఎన్నటికీ మరిచిపోలేను." అని అన్నాడు.

వెంటనే కృష్ణుడు తలదించుకొని దీనంగా మొహం పెట్టి ఉన్న అర్జునుని వంక చూచాడు. "అర్జునా! నీ అన్న ప్రసన్నుడైనాడు. అతని అనుమతి తీసుకొని మనం యుద్ధరంగానికి వెళదాము. కర్ణుని చంపడమే మన తక్షణ కర్తవ్యము. రణ రంగమున వీర విహారమొనరించి, కర్ణుని వధించి, నీ అన్న మనసుకు ఆహ్లాదం కలిగించు. అసలు విషయం తెలుసుకోకుండా ధర్మజుడు నిన్ను అనరాని మాటలు అనడం వల్లనే ఇంత వరకూ వచ్చింది. ఆ మాటలకు కోపించి, ఆవేశంలో నీవు నీ అన్నను చంపి ఉండే ఏమయి ఉండేది. దైవానుగ్రహము వలన ఘోర విపత్తు తప్పినది." అని అనగానే అర్జునుడు క న్నీళ్లు ధారాపాతంగా కారుతుండగా ధర్మరాజు కాళ్ల మీద పడ్డాడు.

ధర్మరాజు కూడా కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ అర్జునుని పైకి లేపి గట్టిగా హృదయానికి హత్తుకున్నాడు. "అర్జునా! ఆ కర్ణుడు నా విల్లు, నా రధము విరిచి, ములుకుల్లాంటి మాటలతో నా శరీరము, నా మనసు గాయపరిచాడు. అలాంటి దుర్మార్గుని ఇప్పుడు నీవు చంపక పోతే నేను బతికి ఉండటం ఉచితమా!" అని అన్నాడు.

ఆ మాటలకు అర్జునుడు "మహారాజా! ధర్మజా! ఈ రోజు నేను కర్ణుని చంపి నేలమీద పడవేస్తాను. కర్ణుని చంపకుండా నీ మొహం కూడా చూడను. కృష్ణుని సారధిగా కలిగిన ఈ అర్జునుడు మాట తప్పడు." అని అన్నాడు అర్జునుడు.

కృష్ణుని చూచి "కృష్ణా! నీ మనసులో ఈ రోజు కర్ణుని అర్జునుడు చంపుతాడు అని సంకల్పించు. ఆ సంకల్ప బలంతో నేను కర్ణుని చంపుతాను." అని అన్నాడు. "తథాస్తు "అన్నాడు కృష్ణుడు.

కృష్ణుడు ధర్మరాజును చూచి "ధర్మజా! నీ తమ్ముడు అర్జునుని దీవించి పంపు." అన్నాడు.

ధర్మరాజు అర్జునుని దగ్గరకు తీసుకొని "తమ్ముడా అర్జునా! అనాలోచితంగా నేను అన్న మాటలకు బాధపడకు. కృష్ణుని అనుమతితో నీవు అన్న మాటలకు కూడా నేను బాధ పడను. విజయా! నీవు కర్ణుని గెలిచి విజయుడవై తిరిగిరా! విజయుడు అన్న నీ పేరు సార్ధకం చేసుకో." అని అన్నాడు.

కృష్ణార్జునులు రధారూఢులై రణరంగమునకు బయలుదేరారు. కాని ఎందుకో అర్జునుని మనసులో భీతి బెరుకు ఆవహించాయి. అది గమనించాడు కృష్ణుడు. అర్జునుని చూచి ఇలా అన్నాడు.

"అర్జునా! నీవు అమరులకు కూడా అజేయుడవు. నీకు భుజబలము, అస్త్ర బలము, దైవ బలము ఉన్నాయి. నీ పరాక్రమానికి తట్టుకోలేక భీష్ముడు అంపశయ్య మీద ఉన్నాడు. ద్రోణుడు ప్రాణాలు విడిచాడు. జయద్రధుడు (సైంధవుడు) రూపు మాసిపోయాడు. మిగిలింది కర్ణుడు. అతడిని నమ్మి సుయోధనుడు మీతోయుద్ధానికి దిగాడు. ఇప్పుడు నీవు అతనిని చంపి సుయోధనుని నమ్మకం వమ్ము గావించు. నీ కీర్తి ఇనుమడిస్తుంది. వీరే కాదు, కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, కర్ణుడు, శల్యుడు నీ చేత చావవలసిన వారే! కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ బ్రాహ్మణులని నీవు వదలి వేసినా, నాకు బంధువను మిష మీద కృతవర్మను మాత్రం వదలకు. శల్యుడు నీకు మేనమామ. కాని అతడు పరుల పక్షమున యుద్ధం చేస్తున్నాడు కాబట్టి అతడు కూడా చంపదగినవాడే!

ఇంక కర్ణుడు. మీకు కలిగిన కష్టనష్టములకు మూలకారకుడు. లాక్షాగృహదహనము, కపటద్యూతము, పాండవపత్నికి జరిగిన పరాభవము, సుయోధనుని

దుర్నయములకు మూలము అతడే. అదంతా ఒక ఎత్తు. కర్ణుడు ద్రౌపదిని సభలో తన మాటలతో అవమానించిన తీరు దుస్సహము. నాడు కౌరవ సభలో ద్రౌపదిని అన్న మాటలు నీవు కూడా విన్నావు కదా. "నీ మగలు నిన్ను జూదములో పణంగా పెట్టి ఓడిపోయి, చేతకాని వారి వలె చేతులు ముడుచుకొని కూర్చున్నారు. ఈ కౌరవ సభలో మగటిమి గల మగాడిని మగనిగా ఎన్నుకో." అని అన్నది కర్ణుడే కదా! నేను సంధి కొరకు కౌరవ సభకు వెళ్లినప్పుడు, సుయోధనుడు అతని తమ్ముల మనసులలో నా మీద పగ రగల్ప చేసి నన్ను బంధించ యత్నించినది ఈ కర్ణుడే కదా! మీకు దాపురించిన కష్టముల కన్నింటికి కారణము ఈ కర్ణుడే కదా! నీ కుమారుడు అభిమన్యుడు లోకభీకరంగా ఒంటరిగా యుద్ధం చేస్తున్నప్పుడు, దొంగచాటుగా అతని విల్లు త్రుంచి అతని మరణానికి కారకుడైన వాడు ఈ కర్ణుడే కదా! అటువంటి దురాత్ముడిని, పాపాత్ముడిని చంపడానికి వెనుకాడుతున్నావా అర్జునా! నీవు కర్ణుని చంపితే మిగిలిన రాజులు, చావగా మిగిలిన ధృతరాష్ట్రుని కుమారులు, నీ ఎదుట నిలువలేరు. విజయలక్ష్మి మిమ్ములను వరిస్తుంది." అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

ఆ మాటలు విన్న అర్జునుడు "కృష్ణా! నీవు తోడు ఉంటే నాకు ఇంక ఏమి కావాలి! ఈ రోజు కర్ణుడి చావు నా చేతిలో తథ్యం. నా ప్రతాపాన్ని చూచి సుయోధనుడు, కర్ణుడు, శకుని, వారు ఆడించిన కపట ద్యూతం గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలి. కర్ణుడి చావు కనులారా చూచి సుయోధనుడు, నాడు విదురుని మాటలు విననందుకు విచారించాలి. ధార్తరాష్ట్రులు కురుసామ్రాజ్యము మీద ఆశ వదులుకోవాలి. కర్ణ వధ విన్న నా అన్న ధర్మజుని మొహంలో చిరునవ్వు చూడాలి." అన్నాడు అర్జునుడు.

అప్పటికి వారు రణరంగమును సమీపించారు. యుద్ధం ఘోరంగా జరుగుతూ ఉంది. ఇరు పక్షముల వారు ప్రాణాలకు తెగించి పోరాడుతున్నారు.

కర్ణుని కుమారులలో ఒకడు ఉత్తమౌజుని చేతిలో మరణించాడు. అది చూచిన కర్ణుడు ఉత్తమౌజుని రథాశ్వములను, కేతనమును నరికాడు. ఉత్తమౌజుడు కత్తి తీసుకొని కిందికి దుమికి, తనకు అడ్డంగా వచ్చిన కృపాచార్యుని రథమునకు కట్టిన హయములను చంపాడు. వెంటనే శిఖండి రథం ఎక్కాడు. ఇంతలో అశ్వత్థామ అక్కడికి వచ్చి కృపాచార్యుని తన రథము మీద ఎక్కించుకొని అక్కడి నుండి వెళ్లిపోయాడు.

భీమసేనుని పరాక్రమానికి తట్టుకోలేక కౌరవ సైన్యము పారిపోసాగింది. అది చూచిన భీమసేనుడు తన రథసారథి విశోకునితో ఇలా అన్నాడు. "విశోకా! అన్న ధర్మజుడు రణరంగమునుండి తొలగిపోయాడు. అన్న క్షేమము కనుగొనడానికి వెళ్లిన అర్జునుడు కూడా రాలేదు. ఏమయి ఉంటుంది! ఆ ఇద్దరికీ ఏమన్నా కీడు మూడిందా! అదే జరిగితే నేను యుద్ధం చేసి కూడా ప్రయోజనం లేదు కదా! అయిన ఇప్పుడు నేను చేయగలిగినది ఏముంది శత్రువులను నిర్మూలించడం తప్ప. విశోకా! అటు చూడు. ఆ కేతనములను బట్టి అందు ఉన్న రథికులను పోల్చుకోగలవా! అది సరే. మనకు బాణములు సరిపడా ఉన్నవా!" చూచి చెప్పు అని అడిగాడు.

దానికి విశోకుడు భీమసేనునితో ఇలా అన్నాడు. "భీమసేనా! మనకు ఉన్న అస్త్రములు, శస్త్రములు గురించి చింతలేదు. అవి సమృద్ధిగా ఉన్నాయి. మన వెనుక వచ్చు బండిలోని ఆయుధములు ఇసుమంతయు వ్యయము కాలేదు. అసలు నీ చేతిలో గద ఉండగా, ఈ ఆయుధములు నీకు ఎందుకు. నీ చేతిలోని గద చాలు శత్రునిర్మూలన చేయుటకు." అని పలికాడు.

ఆ మాటలకు భీమసేనుడు ఎంతో సంతోషించాడు. ఇంతలో విశోకుడు బిగ్గరగా "భీమసేనా! అడుగో నీ తమ్ముడు అర్జునుడు ఆ ఏనుగుల సమూ

హములను తరుముతున్నాడు" అని బిగ్గరగా అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న భీమసేనుని హృదయం సంతోషంతో ఉప్పొంగింది. "విశోకా! మన రథమును అర్జునుని రథము వద్దకు పోనిమ్ము." అని అన్నాడు.

వెంటనే విశోకుడు రథమును అర్జునుని వద్దకు పోనిచ్చాడు. అర్జునుడు రణరంగము ప్రవేశించి కౌరవ సేనను హతమారుస్తున్నాడు. అర్జునుని పరాక్రమానికి తట్టుకోలేక కౌరవ సైన్యము పారిపోసాగింది. అర్జునుడు త్వర త్వరగా కర్ణుడు ఉన్న వైపుకు పోసాగాడు. మరొక పక్కనుండి భీమసేనుడు కూడా వాయువేగంతో కౌరవ సైన్యములోకి చొచ్చుకు పోతూ శత్రుసైన్యమునకు భయం కలిగిస్తున్నాడు.

ఇది చూచాడు సుయోధనుడు "ఈ భీమసేనుడు చస్తేగాని పాండవ సైన్యము పారిపోదు. ముందు వీడిని చుట్టుముట్టి చంపండి." అని కౌరవ వీరులను ప్రోత్సహించాడు. కౌరవ సైన్యములోని ప్రముఖ వీరులందరూ తమ తమ బలములతో భీమసేనుని చుట్టుముట్టారు. యుద్ధం ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. భీమసేనుడు శత్రుసేనలను విచక్షణారహితంగా సంహరిస్తున్నాడు.

శకుని భీమసేనుని ఎదుర్కొని అతని రొమ్ముకు గురిపెట్టి బాణప్రయోగము చేసాడు. భీముడు శకుని విల్లు విరిచాడు. శకుని వేరొక విల్లు తీసుకొని పదునారు బాణములతో భీముని సారథిని, హయములను కొట్టాడు. తీవ్రంగా గాయ పరిచాడు. భీముడు కోపించి శక్తి ఆయుధమును శకుని మీద ప్రయోగించాడు. కాని శకుని అతి లాఘవంతో ఆ శక్తిని చేతితో పట్టుకొని తిరిగి భీమసేనుని మీదికి విసిరాడు. భీమసేనుని చెయ్యి బాగా గాయపడింది. కౌరవ సేనల హర్షధ్వానాలు మిన్నుముట్టాయి. వెంటనే భీమసేనుడు తన ధనుస్సు తీసుకొని శకుని విల్లు విరిచాడు. శకుని శరీరం అంతా శరములతో నింపాడు. శకుని రథం మీద కూలిపోయాడు. మూర్ఛపోయాడు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు శకునిని తన

రథము మీద ఎక్కించుకొని పక్కకు తీసుకొని పోయాడు.

తరువాత భీముడు శిఖండి, ధృష్టద్యుమ్నుడు, ఉపపాండవుల సాయంతో కర్ణుని ఎదుర్కొన్నాడు. ఇంతలో నకుల సహదేవులు కూడా వచ్చి చేరారు. వారందరూ కలిసి కర్ణుని ఎదుర్కొన్నారు. కాని కర్ణుడు వెరవక వీరవిహారం చేస్తున్నాడు. కర్ణుని పరాక్రమానికి తట్టుకోలేక పాండవ సేనలు పారిపోసాగాయి. కర్ణుని పరాక్రమాన్ని చూసి పాండవ వీరు లందరూ ఆశ్చర్యపోతున్నారు. తమ తమ సేనలతో కర్ణుని చుట్టుముట్టారు. కర్ణుడు ఇసుమంతయును వెరవక తనను చుట్టు ముట్టి పాంచాల, ఛేది, మత్య దేశ సైన్యములను చెల్లాచెదరు చేస్తున్నాడు రణరంగ మంతా పీనుగులపెంట చేస్తున్నాడు. అతనికి తోడుగా సుయోధనుడు, కృపాచార్యుడు, దుశ్శాసనుడు, అశ్వత్థామ, శకుని, కృతవర్మ మొదలగువారు పాండసేన మీద పడి మారణహోమం చేస్తున్నారు.

మరొక పక్క భీమ, నకుల,సహదేవ,ధృష్టద్యుమ్న,శిఖండి మొదలగు వారు కౌరవ సేనలను తుదముట్టిస్తున్నారు. ఇరుపక్షముల మధ్య పోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది, ఇరువైపులా నష్టం అపారంగా ఉంది. అర్జునుడు వేగంగా కర్ణుని సమీపించాడు. అర్జునుని రథం చూచి శల్యుడు కర్ణునితో ఇలా అన్నాడు. "కర్ణా! అటు చూడు. అర్జునుడు ఇటే వచ్చుచున్నాడు. అర్జునుడు ఎదుర్కొనే ధైర్యంలేక కౌరవ సేనపక్కకు తొలగి పోతూ ఉంది. ఇదే సమయం. అర్జునుని ఎదిరించు. జయించు. సుయోధనుని ఋణం తీర్చుకో." అని ప్రోత్సహించాడు. తమ రథమును అర్జునునికి ఎదురుగా పోనిచ్చాడు.

ఇంతలో భీముడు అర్జునుని కలుసుకున్నాడు అర్జునుడు అన్న ధర్మజుడు క్షేమంగా ఉన్నాడని భీమసేనునికి చెప్పాడు. తాను కర్ణుని ఎదుర్కొనడానికి వెళ్లాడు. అర్జునుడు కౌరవ సేనల మీద తీవ్రంగా దాడి చేసాడు.

ఇంతలో నీ కుమారులు పది మంది (ధృతరాష్ట్రకుమారులు) అర్జునుని మీద దాడిచేసారు. అర్జునుడు వారి నందరినీ ఒకేసారి యమసదనానికి పంపాడు. వెంటనే 90 మంది కౌరవ వీరులు అర్జునుని చుట్టుముట్టారు. వారినందరినీ ఒక్కొక్కరినీ ఒక్కొక్క బాణంతో చంపాడు అర్జునుడు. మిగిలిన వారిని తరుము తున్నాడు అర్జునుడు. ఇంతలో మ్లేచ్ఛ సేనలు 1300 ఏనుగులతో అర్జునుని మీదికి దూకాయి. అర్జునుడు భీముని సాయంతో ఆ గజ సైన్యమును చించి చెండాడాడు. కాని వారు భీమసేనుని వదలక వెంటపడుతున్నారు. భీమసేనుడు తన గద తీసుకొని రథం దిగి ఏనుగుల కుంభస్థలములు పగులగొడుతున్నాడు. ఒక పక్క అర్జునుని పదునైన బాణములు, మరొక పక్క భీమసేనుని గదాఘాతములు కౌరవ సేనను అల్లకల్లోలం చేస్తున్నాయి. కౌరవసేనలు అన్ని భయంతో కర్ణుని వెనక చేరాయి.

కర్ణుడు కూడా విజృంభించాడు. భీముడి కొడుకు, నకులుని కొడుకు ధరించిన ధనుస్సులను విరగ గొట్టాడు. ధృష్టద్యుమ్నుడి హయములను, సాత్యకి హయములను చంపాడు. కేకయపుత్రుడిని హతమార్చాడు. దానికి ప్రతిగా కేకయ రాజు కర్ణుని కుమారుడు ప్రసేనుని చంపాడు. పుత్రశోకంతో నిండిన కర్ణుడు కేకయరాజును చంపాడు. సాత్యకి మరొక రథం ఎక్కి కర్ణుని మనుమడు సుషేణుని ఎదుర్కొన్నాడు. సాత్యకి సుషేణుని హయములను చంపి, సుషేణుని చంపడానికి శరప్రయోగం చేసాడు. అప్పుడు కర్ణుడు "ఒరేయ్ సాత్యకీ చచ్చావురా!" అని అరుస్తూ ఒక నిశితశరమును ప్రయోగించాడు. ఆ బాణమును శిఖండి అడ్డుకున్నాడు. కర్ణుడు మహా కోపంతో శిఖండి కేతనము విరిచాడు.

కర్ణుడు ద్రుపదుని కుమారుడైన సుదేవుడిని చంపాడు. ఇది చూచి పాంచాల వీరులు కర్ణుని చుట్టుముట్టారు. అర్జునుడు, భీముడు కలిసి కర్ణుని రథమును సమీపించారు. ఉత్తమౌజుడు, జనమేజయుడు, యుధామన్యుడు, శిఖండి,

ధృష్టద్యుమ్నుడు అర్జునుని దాటుకొని పోయి కర్ణుని ఎదుర్కొన్నారు. కర్ణుడు వారందరినీ సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొన్నాడు. కర్ణుడు వారందరి ధ్వజములను, ఛత్రములను, సూతులను, హయములను, ధనుస్సులను, నుగ్గు నుగ్గు చేసాడు.

ఇంతలో ద్రౌపది కుమారులు కర్ణుని చుట్టుముట్టారు. వారి పక్కనే సాత్యకి నిలబడి కర్ణుడు వేసే ప్రతి బాణమును త్రుంచుతున్నాడు. కర్ణునికి సాయంగా వచ్చిన సుయోధనుని శరీరంనిండా బాణములు గుచ్చాడు. ఇది చూచిన అర్జునుడు సుయోధనునికి కర్ణుని కి సాయంగా వచ్చిన వారినందరినీ తరిమి కొట్టాడు.

ఇంతలో దుశ్శాసనుడు భీమునితో తలపడ్డాడు. అప్పుడు దుశ్శాసనుని చూచి భీమసేనుడు ఇలా అన్నాడు. "తమ్ముడా దుశ్శాసనా! నాడు కౌరవ సభలో నీవు చేసిన దుష్కర్మలకు, అవమానములకు, నీ రుణం, వడ్డీతో సహా తీర్చుకోడానికి వచ్చాను. ఆ నాడు నేను చేసిన ప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకుంటాను. ఆడిన మాట నెరవేర్చుకొనే నా లాంటి పుణ్యాత్ములు లోకంలో ఇంక ఎవరూ ఉండరు. ఆ భగవంతుడు నా మీద దయతో ఈ రోజు నిన్ను నా ఎదురుగా నిలబెట్టాడు." " అన్నాడు భీమసేనుడు.

ఆ మాటలకు దుశ్శాసనుడు హేళనగా నవ్వుతూ "ఓ భీమసేనా! అదేమిటి ! అప్పుడే మరచిపోయావా! మేము నిన్ను, నీ వారిని లక్క ఇంట్లో పెట్టి తగల బెట్టడం. నీ అన్నతో మాయా జూదం ఆడించి మీ రాజ్యం అంతా కొల్ల గొట్టడం. మిమ్ములను అడవులకు వెళ్లగొట్టడం. దిక్కులేని వారివలె మీరు విరాటరాజు కొలువులో తలదాచుకోవడం. ఇంతకంటే దైన్యము అవమానము మీకు ఇంకేం ఉంటుంది చెప్పు. ఇన్ని జరిగినా తగుదునమ్మా అని మరలా యుద్ధానికి వచ్చారా! అవన్ని మీరు మరిచిపోయినా నేను మరిచిపోను" అన్నాడు

దుశ్శాసనుడు.

ఆ మాటలకు బదులుగా భీముడు దుశ్శాసనుని కేతనమును విరగ్గొట్టాడు. విల్లు విరిచాడు. సారథిని చంపాడు. సూటిగా ఒకే ఒక బాణము దుశ్శాసనుని నుదుట నాటాడు. తన రథము తానే నడుపుకుంటూ దుశ్శాసనుడు మరొక విల్లు తీసుకొని భీముని విల్లు విరిచాడు. భీముని రథసారథిని కొట్టాడు. భీముడు మరొక విల్లు చేబూనాడు. దుశ్శాసనుని శరీరంలో 50 బాణములు నాటాడు. వెంటనే దుశ్శాసనుడు భీమసేనుని రథమునకు కట్టిన అశ్వములను చంపాడు.

భీముడు తన గదను చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. రథం మీదినుండి దూకి దుశ్శాసనుని రథం దగ్గరకు వచ్చాడు. దుశ్శాసనుని రథమునకు కట్టిన గుఱ్ఱములను చంపాడు. దుశ్శాసనుని రథం విరగ్గొట్టాడు. దుశ్శాసనుడు కూడా తన గదను చేతిలోకి తీసుకొని తటాలున రథం నుండి కిందికి దూకాడు. భీముడి మీద తోమరం విసిరాడు. ఆ తోమరాన్ని భీముడు విరిచాడు.

దుశ్శాసనుని దగ్గరనుండి చూడగానే తాము 13 ఏళ్లు పడ్డ పాట్లు గుర్తుకువచ్చాయి భీమసేనుడికి. కోపంతో రగిలిపోయాడు. నాడు కౌరవ సభలో దుశ్శాసనుని గుండెలు చీల్చి రక్తంతాగుతాను అన్న తన ప్రతిజ్ఞ గుర్తుకు వచ్చింది. తన బలం అంతా కూడగట్టుకొని తన గదను పైకి ఎత్తి దుశ్శాసనుని తలమీద మోదాడు. ఆ దెబ్బకు దుశ్శాసనుడు కింద పడ్డాడు. దుశ్శాసనుని మీద పడ్డాడు భీముడు. దుశ్శాసనుని మెడమీద కాలుపెట్టి అదిమాడు. మెడను నులుము తున్నాడు.

"ఒరేయ్ దుశ్శాసనా! నాడు నిండుకొలువులో మమ్ములను అవమానం చేసింది చాలక చావడానికి, నన్ను వెతుక్కుంటూ వచ్చావా! చావరా! ఈ రోజు నీ

చావు తప్పదు." అని దుశ్శాసనుని గొంతుమీద పాదం పెట్టి అదుముతుంటే ఉభయసేనలు భయభ్రాంతులయ్యారు. దూరంగా పారిపోయారు. అప్పుడు భీమసేనుడు దుశ్శాసనుని శరీరాన్ని రెండు చేతులతో పైకి ఎత్తి పట్టుకున్నాడు. గాలిలో గిరా గిరా తిప్పాడు. నేలకేసి బాదాడు. తన కాళ్లతో ఎగిసెగిసి తన్నాడు. దుశ్శాసనుడి మెడమీద మోకాలు పెట్టి అదిమాడు. లేచి నిలబడ్డాడు. దుశ్శాసనుడు బతికాడో చచ్చాడో చూడలేదు. వికటాట్టహాసం చేసాడు. మోకాళ్ల మీద కూర్చున్నాడు. దుశ్శాసనుని మొహం లోకి చూస్తూ "ఒరేయ్ దుశ్శాసనా! ఈ రోజు నీ గుండెలు చీల్చి నీ వెచ్చని నెత్తురు తేనె తాగినట్టు తాగాతానురా! పిలవరా! నీ వాళ్లను పిలువు! ఎవడు అడ్డం వస్తాడో చూస్తాను." అంటూ ఒక గండ్ర గొడ్డలితీసుకొని దుశ్శాసనుని మొహం మీద ఆడించాడు.

నాడు హిరణ్య కశిపుని పొట్టను నరసింహస్వామి చీల్చినట్టు అమిత రౌద్రంతో భీమసేనుడు దుశ్శాసనుని గుండెలలోకి తన గోళ్లు గుచ్చి అతని గుండెలు చీల్చాడు. అతని గుండెల్లో నుండి రక్తం పెల్లుబికింది. ఆ నెత్తురును దోసిలితో పట్టుకొని ఆస్వాదించాడు. మిగిలిన రక్తం మొహానికి ఒంటికి పూసుకున్నాడు. మరలా దుశ్శాసనుని మొహంలోకి చూచాడు. వికటాట్టహాసం చేసాడు. పైకి లేచాడు. పూనకం వచ్చిన వాడి మాదిరి ఎగురుతున్నాడు. "ఒరేయ్ దుశ్శాసనా! అబ్బా నీ నెత్తురు ఎంత రుచిగా ఉందిరా! ఈ నాటికి నా దాహం తీరింది. నా ప్రతిజ్ఞ నెరవేరింది." అని అరుస్తున్నాడు. గెంతులు వేస్తున్నాడు.భుజాలు చరుచు కుంటున్నాడు. అతడు మానవుడా ......రాక్షసుడా .....అని అక్కడ ఉన్న సైనికులకు భ్రమ కలిగింది. అందరూ యుద్ధం మాని అవాక్కయ్యారు. శిలాప్రతిమల మాదిరి నిలబడ్డారు.

భీముడు గదను భుజం మీద పెట్టుకున్నాడు. ఒళ్లంతా రక్తంతో ఎర్రగా ఉంది. ప్రళయ కాళ యముని మాదిరి విజృంభించాడు. కౌరవ సేనలను తరుము

తున్నాడు. భీముని చూడగానే కౌరవ సేనలుపారిపోయాయి. భీముడు వెనక్కు తిరిగి మరలా దుశ్శాసనుని దగ్గరకు వచ్చాడు.

"ఒరేయ్ ఏంట్రా అలా పడి ఉన్నావు! అరవరా! పశువు మాదిరి అరవరా! ఒరేయ్ పశువా! నామాటలకు బదులు చెప్పే వాడు ఎవడున్నాడురా! పిలువు." అంటూ దుశ్శాసనుడు దగ్గర కూర్చున్నాడు.

"ఒరేయ్! పశువా! నా మీద నీకు కోపం ఎందుకురా! నేను మిమ్మల్ని ఏంచేసానురా! నాకు విషం పెట్టారు. నీళ్లలో తోసారు. విషసర్పములతో కరిపించారు. అందరి ముందు నిండు సభలో నన్ను అవమానాల పాలు చేసారు. ఎందుకురా! ఇందుకేనా! నాడు జూదంలో గెలిచిన దానికి ప్రతిఫలం ఇదేరా! అనుభవించు." అంటూ పైకి లేచాడు.

తన దగ్గరగా వస్తున్న కౌరవ యోధులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "చూడండి! ఈ దుశ్శాసనుని దుర్గతి. వీడి వల్ల వీడి తండ్రి ధృతరాష్ట్రుడు పరువు పోగొట్టు కున్నాడు. అవమానాల పాలయ్యాడు. ఆ నాడు కౌరవ సభలో వీడిని మందలించి ఉంటే, వారించి ఉంటే ఇంత జరగదుకదా! ఒరేయ్! నాడు కౌరవ సభలో ద్రౌపదిని చూచి ఏమన్నావురా! నీకు మగడు లేడు! అని కదరా! చూడరా! ద్రౌపదికి భర్త ఉన్నాడురా! నేనే రా ద్రౌపది భర్తను. కాని మీ కౌరవుల భార్యలం దరికీ భర్తలు లేకుండా చేస్తానురా! వారు తమ భర్తలకోసం భోరున ఏడవాలిరా! ఒరేయ్! దుశ్శాసనా! నా ప్రతిజ్ఞ ఒకటి నెరవేరిందిరా! నీ అన్న సుయోధనుని తొడలు విరగ్గొట్టి అతని తల తన్నడం మిగిలింది. ఆ పని మీద బయలుదేరుతున్నానురా! " అంటూ ఊగిపోతున్నాడు.

దుశ్శాసనుని గదతో మోది మోది చిత్రవధ చేసాడు భీముడు. దుశ్శాసనుడు

మరణించాడు. పరస్త్రీ మీద చెయ్యివేసిన వాడికి ఏం శాస్తి జరుగుతుందో లోకానికి తెలియచేసాడు భీముడు. భీముని భయంకరాకృతి చూచి కర్ణుడు మొదలగు కౌరవ వీరులు భయంతో తల్లడిల్లిపోయారు. వారికి కాలూ చెయ్యి ఆడటం లేదు.

కాని ధృతరాష్ట్రకుమారులు అయిన కవచి, నిషంగి, పాశి, దండధారుడు, ధనుర్గ్రహుడు, అలోపుడు, సహుడు, షండుడు, వాతవేగుడు, సువర్చసుడు భీమసేనుని ఎదుర్కొన్నారు. భీమసేనుడు పది భల్లబాణములతో ఆ పదిమంది కురుకుమారుల శిరస్సులు తుంచాడు. అది చూచిన కర్ణుడు కూడా దిక్కు తోచకుంటా అటు ఇటు చూస్తున్నాడు.

అప్పుడు శల్యుడు కర్ణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. “కర్ణా! ఏమయింది! భయపడ్డావా! నీలో పిరికితనం ఆవహించిందా! నీ మిత్రుడు సుయోధనుడు కూడా దుశ్శాసనుని దుర్మరణం చూచి తన వంతు ఎప్పుడు వస్తుందో అని భయపడుతున్నాడు. నువ్వుకూడా భయపడితే ఎలాగా! కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ మొదలగు వీరులు నీ ఆజ్ఞకోసం నిరీక్షిస్తున్నారు. సైన్యమును కూడగట్టుకొని యుద్ధమునకు ఉపక్రమించు. అదుగో నీ కుమారుడు వృషసేనుడు పాండవుల మీదికి పోతున్నాడు. నువ్వుకూడా అర్జునుని ఎదిరించు. ఎందుకంటే ఈ యుద్ధభారమును రారాజు నీ భుజస్కంధముల మీద నిలిపాడు. మరి నీవు ఇలా నిర్వీర్యుడివి కావడం తగునా!” అని పలికాడు.

ఈ మాటలతో కర్ణునిలో చైతన్యం వచ్చింది. యుద్ధానికి సన్నద్ధుడయ్యాడు. ఇంతలో కర్ణుని కుమారుడు వృషసేనుడు భీమసేనుని ఎదుర్కొన్నాడు. నకులుడు అడ్డు పడ్డాడు. వృషసేనుని ఛత్రమును, పతాకమును, విల్లును త్రుంచాడు. వృషసేనుడు వేరొక విల్లు తీసుకొని నకులుడి రథమును విరగ్గొట్టాడు. అశ్వములను చంపాడు. నకులుడు కత్తి డాలు తీసుకొని కిందికి దుమికాడు. వృషసేనుడి మీదికి

యుద్ధమునకు సంసిద్ధుడయ్యాడు. వృషసేనుడు నకులుని ఖడ్గమును విరిచాడు. నకులుని శరీరం నిండా శరములను నాటాడు.

అది చూచిన యుధామన్యుడు, ఉత్తమౌజుడు, శిఖండి, జనమే జయుడు, సాత్యకి, ఉపపాండవులు అమిత రౌద్రంతో వృషసేనుని మీదికి ఉరికారు. ఇంతలో కృతవర్మ, కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, సుయోధనుడు, శకుని, వృషసేనునికి సాయంగా నిలిచారు. భీముడు వారందరినీ తరిమి తరిమి కొట్టాడు. నకుల కుమారుడు కౌరవ సేనలోని గజసైన్యమును నాశనం చేస్తున్నాడు. అది చూచిన వృషసేనుడు విజృంభించి నకులుని కుమారుని, అతని రధసారధిని చంపాడు. అది చూచిన అర్జునుడు వృషసేనుడి మీదికి దూకాడు. కాని వృషసేనుడు అమిత పరాక్రమంతో అర్జునుని మీద, భీమసేనుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. శతానీకుని మీద కూడా శరప్రయోగము చేసాడు. నకులుని శరీరంలో 7 బాణములను, కృష్ణుని శరీరములో 12 బాణములను నాటాడు.

అర్జునుడు వృషసేనుడి మీద బాణప్రయోగం చేసాడు. కాని వృషసేనుడు ఆ బాణములను మధ్యలోనే తుంచి, అర్జునుని శరీరం లో 10బాణములను నాటాడు. మరలా కృష్ణుని మీద 9 బాణములను వేసాడు. వృషసేనుని విజృంభణము చూచి అర్జునుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. వృషసేనుడి విల్లును త్రుంచాడు. అతని భుజములు విరగ్గొట్టాడు. మరొక బాణంతో వృషసేనుడి తల త్రుంచాడు. తన ఎదుటనే కన్నకొడుకును అర్జునుడు చంపడం చూచి కర్ణుడు తల్లడిల్లిపోయాడు. అర్జునునికి అభిముఖంగా తన రధమును పోనిచ్చాడు.

అర్జునుడు కర్ణుడు ఒకరి ఎదురుగా ఒకరు నిలబడి ఉన్నారు. అప్పుడు కర్ణుడు శల్యుని చూచి ఇలా అన్నాడు. “మద్రరాజా! అర్జునుడు నన్ను జయిస్తే మీరు ఏమి చేస్తారు?” అని అడిగాడు.

“ నేను కృష్ణార్జునులతో యుద్ధం చేస్తాను.” అని అన్నాడు శల్యుడు.

అక్కడ అర్జునుడు కూడా కృష్ణుని తో “కృష్ణా! కర్ణుడు నన్ను జయిస్తే నీవు ఏమి చేస్తావు.” అని అడిగాడు.

“అర్జునా! సూర్యుడు పశ్చిమ దిక్కుగా ఉదయించినా కర్ణుని చేతిలో నీవు ఓడిపోవడం జరగదు. కాబట్టి నీవు వేసిన ప్రశ్న ఉదయించదు. కాని విధి వక్రించి నీవు అన్నదే జరిగితే అలాంటి దురవస్థను నేను నవ్వులాటకు కూడా భరించలేను. ఆ కర్ణుని, శల్యుని ఒంటి చేత్తో అంతమొందిస్తాను. కౌరవ వంశ నిర్మూలన గావించి ధర్మరాజుకు ఈ కురుసామ్రాజ్యమునకు పట్టం కడతాను. ఇది నిశ్చయము.” అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

“కృష్ణా! నేను కూడా నవ్వులాటకు అన్నాను కానీ నీ దాకా రానిస్తానా! నాడు కౌరవ సభలో ద్రౌపదికి జరిగిన అవమానానికి ప్రతీకారం తీర్చుకోకుండా ఊరుకుంటానా! ఆ త్రిమూర్తులు అడ్డు వచ్చినా నేడు కర్ణుని చావు నా చేతిలో తథ్యం. కర్ణుడి తల నేను నరకడం నీవు వినోదంగా చూడు. కర్ణుని భార్య, శల్యుని భార్యను విధవలుగా చేస్తాను.” అని అన్నాడు అర్జునుడు.

ఇరుపక్షముల సైన్యములు ఒకరికి ఎదురుగా ఒకరు నిలిచారు. కర్ణుడు అర్జునుని మధ్య లోకోత్తరమైన యుద్ధం జరగబోతోందని, యుద్ధమును కనులారా చూడడానికి ఆకాశంలో దేవతలందరూ గుమి గూడారు. ఆ సమయంలో అశ్వత్థామ సుయోధనుని సమీపించి ఇలా అన్నాడు.

“ సుయోధనా! భీష్ముడు అంతటి వాడు అర్జునుని చేతిలో ఓడిపోయాడు.

ఈ కర్ణుడు అతని కన్నా గొప్పవాడా చెప్పు. అర్జునుని ఎదిరించి నిలువగలడా! నేను అర్జునుని సమాధాన పరుస్తాను. నీవు కర్ణుని అనునయించు. మనం అందరం ధర్మరాజుతో సంధి చేసుకుందాము. వ్యవహారం చక్కబడుతుంది. భీముడు, నకుల సహదేవులు ధర్మరాజు చెప్పినట్టు వింటారు. నేను చెప్పిన మాటలే వింటే నీకూ, నీ సహోదరులకు, సకల రాజన్యులకు, సామాన్య జనులకు క్షేమదాయక మవుతుంది. ఆలోచించు. నీవు నన్ను , కృపాచార్యుని, నమ్ముకున్నావు. నేనూ, కృపాచార్యుడు, ఎవరి చేతిలో నూ చావమని, అర్జునుని గెలుస్తామని అనుకోవడం పొరపాటు. ఎందుకంటే భీష్ముడు, ద్రోణుడు అరివీరభయంకరులనీ, ఎవరి చేతిలో ఓడిపోరని అనుకున్నారు. కాని కృష్ణుని సాయంతో అర్జునుడు వారిని ఓడించాడు. మేమూ అంతే కదా! అందుచేత పాండవులతో సంధి ఉత్తమము అని నా అభిప్రాయము. కృష్ణుడు రాయబారిగా వచ్చినప్పుడు మనము ఏమేమో మాట్లాడినామని, ఇంక సంధి అసాధ్యమని అనుకోవద్దు. నీ తండ్రి ధృతరాష్ట్రుని, ధర్మరాజు, చక్రవర్తిగా అంగీకరిస్తాడు. అందరం అతని పాలనలో హాయిగా ఉందాము. కర్ణుడు కూడా నా మాట వింటాడు. మాకు, నీవు బతకడం కూడా కావాలి. బ్రతికి ఉంటే సుఖములు అనుభవించవచ్చు కదా! కాబట్టి అసూయ, ద్వేషము మానుకో. చచ్చి ఏమి సాధిస్తావు. కాబట్టి పెడతలంపులు మాని సంధికి ఒడంబడటం మంచిది. ఇది అందరికీ శ్రేయోదాయకము. నీవు దీనికి ఒప్పుకోకపోతే, సాము చేస్తున్న తాడు మీదినుండి కింద పడినట్టు అధః పాతాళానికి పడిపోతావు. జాగ్రత్త!" అని పలికాడు అశ్వత్థామ.

ఆ మాటలు అన్ని సావధానంగా విన్నాడు సుయోధనుడు. విరక్తిగా నవ్వాడు. "అశ్వత్థామా! నీవు ఎంత వెర్రివాడవయ్యా! భీముడు, నా తమ్ముడు, దుశ్శాసనుని చంపి, తాను చేసిన ప్రతిజ్ఞలలో మొదటిది నెరవేర్చుకున్నాడు. నన్ను చంపి, రెండవ ప్రతిన కూడా నెరవేర్చుకోకుండా మానుతాడా చెప్పు! ఇంతజరిగిన తరువాత సంధి చేసుకోడం ఏం బావుంటుంది. ఈ సమయంలో కర్ణుడు యుద్ధం

ఎలా మానుతాడు. కాబట్టి కానున్నది కాక మానదు. నీ ప్రయత్నం విరమించడం మంచిది. ప్రస్తుతానికి అర్జునుడు బాగా అలసిపోయి ఉన్నాడు. కాని కర్ణుడు అవక్రపరాక్రమముతో విరాజిల్లుతున్నాడు. ఈరోజు కర్ణుని చేతిలో అర్జునుని వధ తథ్యం." అని పలికాడు సుయోధనుడు.

సుయోధనుడు తనసేనలను యుద్ధమునకు ప్రోత్సహించాడు. కర్ణుడు అర్జునుడు ఒకరితో ఒకరు ఢీ కొన్నారు. యుద్ధం తీవ్రతరమైంది.

అర్జునుని చూచి కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! అడుగో కర్ణుడు. నీ ప్రతాపం చూపించు. కర్ణుని శరీరం నిండా శరములను నాటు. ఈ కర్ణుడు నీకు ఎందులోనూ సమానం కాడు. అర్జునా! విజృంభించు. కర్ణుని వధించు." అని ప్రోత్సహించాడు.

అక్కడ కర్ణుని కూడా కౌరవ వీరులు ఉత్సాహపరుస్తున్నారు. "కర్ణా! ఇన్నాళ్లు అడవులలో మృగముల మాదిరి తిరిగిన పాండవులు ఇప్పుడు యుద్ధమునకు వచ్చారు. నువ్వు ఈ అర్జునుని చంపితే మిగిలిన పాండవులు తిరిగి అడవులకు వెళ్తా రు. సుయోధనుడు ఈ కురుసామ్రాజ్యానికి అధిపతి అవుతాడు. నీ శక్తినంతా ప్రయోగించి అర్జునుని చంపు." అని ప్రోత్సహించారు.

కర్ణుడు అర్జునుని శరీరంలో 10 బాణములు గుచ్చాడు. అర్జునుడు 19 బాణములతో కర్ణుని కొట్టాడు. కర్ణుడు 9 అత్యంత పదునైన బాణములను అర్జునుని మీద ప్రయోగించాడు. కర్ణుడు కృష్ణుని కూడా వదల లేదు. అది చూచిన అర్జునుడు తన బాణములతో కర్ణుని నెత్తురు కారేట్టు కొట్టాడు. కర్ణుడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. తన పదునైన బాణములతో అర్జునుని కృష్ణుని కొట్టాడు. అప్పుడు అర్జునుడు కర్ణుని సారధిని, అశ్వములను కొట్టాడు. కర్ణుని మీద ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని

ప్రయోగించాడు. దానికి విరుగుడుగా కర్ణుడు వారుణాస్త్రాన్ని ప్రయోగించి అర్జునుడు ప్రయోగించిన ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని నిర్వీర్యం చేసాడు.

అర్జునుడు కర్ణుని మీద మేఘాస్త్రము ప్రయోగించాడు. ఆ అస్త్ర మహిమతో ఆకాశం మేఘావృతమయింది. చీకట్లు అలుముకున్నాయి. దానికి విరుగుడుగా కర్ణుడు అనిలాస్త్రము(వాయవ్యాస్త్రము) సంధించాడు. వాయవ్యాస్త్రము ధాటికి మేఘములు చెల్లాచెదరయ్యాయి. అంతటాసూర్యరస్మి ప్రసరించింది.

అంతలో అర్జునుడు ఇంద్ర శక్తిని ప్రయోగించాడు. కర్ణుడు తన మంత్రశక్తితో ఆ ఇంద్రశక్తిని నిర్వీర్యము చేసాడు. మరలా అర్జునుని మీద అత్యంత పదునైన బాణములు ప్రయోగించాడు.

అది చూచిన భీముడు అర్జునునితో ఇలా అన్నాడు. "తమ్ముడా అర్జునా! ఈ కర్ణుడు ఈ రోజు మనతో అటో ఇటో తేల్చుకోవాలని వచ్చినట్టున్నాడు. నీ ప్రతిజ్ఞా భంగం కాకుండా నువ్వు చంపుతావా! లేక నన్ను చంపమంటే నా గదా ఘాతంతో కర్ణుని తల వక్కలు చేస్తాను." అని ఆవేశంతో అన్నాడు భీమసేనుడు.

వారిని చూచి కృష్ణుడు ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! నీవుప్రయోగించిన దివ్యాస్త్రములన్నీ కర్ణుడు తిప్పి కొడుతున్నాడు. పైగా కర్ణుడు తన బాణములతో నిన్ను తీవ్రంగా గాయపరుస్తున్నాడు. నీ పరిస్థితి చూచి కౌరవ సేనలో ఉత్సాహము, పాండవ సేనలో నిరుత్సాహము ప్రబలుతూ ఉంది. కారణంతెలియడం లేదు. పోనీ నా చక్రము ఇస్తాను. దానిని ప్రయోగించి కర్ణుని తల తుంచు." అన్నాడు కృష్ణుడు.

"కృష్ణా! అంతపని వద్దులే. నేను కర్ణుని మీద బ్రహ్మాస్త్రము ప్రయోగిస్తున్నాను.

చూడు అంటూ బ్రహ్మాస్త్రమునుసంధించాడు. అది కర్ణుని వంక అతి వేగంగా దూసుకుపోతూ ఉంది. అర్జునుడు ప్రయోగించిన బ్రహ్మాస్త్రమునకు కర్ణుడు ఏ మాత్రం బెదర లేదు. నిశ్చలంగా ఉన్నాడు. తన మంత్ర శక్తితో అర్జునుడు ప్రయోగించిన బ్రహ్మాస్త్రమును నిర్వీర్యముచేసాడు. అర్జునుని మీద, కృష్ణుని బాణప్రయోగముచేసాడు.

అర్జునుడు కూడా కర్ణ శల్యులమీద చెరి 9 బాణములు ప్రయోగించాడు. కర్ణుడు అర్జునుని గాండీవమునకు కట్టిన త్రాటిని తెంచాడు. అర్జునుడు తన వింటినారి సరిచేసుకొని కర్ణుని వింటినారి తెంచాడు. ఈ ప్రకారంగా కర్ణుడు అర్జునుడు పోరు ఘోరంగా సాగుతూ ఉంది. ఒకరికి ఒకరు తీసిపోకుండా యుద్ధం చేస్తున్నారు. అర్జునుని ధాటికి తట్టుకోలేక కర్ణుని చక్రరక్షకులు పారిపోయారు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు తన సైన్యమును అర్జునుని చంపమని పురికొల్పాడు. సుయోధనుని బలగములు ఒక్కుమ్మడిగా అర్జునుని చుట్టుముట్టాయి. అర్జునుడు తన వాడియైన బాణములు ప్రయోగించి సుయోధనుని సైన్యమును చెదర గొట్టాడు.

ఇరు పక్షములలో ఉన్న వీరులుయుద్ధం చెయ్యడం మాని కర్ణార్జునుల యుద్ధము వీక్షిస్తున్నారు. ఇది చూచిన సుయోధనుడు వారిని చూచి ఇలా అన్నాడు. "మహా వీరులారా! కర్ణుడు అత్యంత సాహసంతో అర్జునుని తో పోరుతుండగా మీరు చూస్తూ ఉండటం భావ్యమా. మీరు కూడా కర్ణునికి సాయంగా పోరండి." అని అన్నాడు.

ఆ మాటలకు పౌరుషం తెచ్చుకున్న కౌరవ వీరులు కర్ణుని కి సాయంగా అర్జునుని తో యుద్ధం చేస్తున్నారు. అది చూచిన అర్జునుడు తన పదునైన బాణములతో కౌరవ వీరుల పతాకాలను కూల్చాడు. రధములు విరుగగొట్టాడు. హయములను చంపాడు. ధనుస్సులను విరిచాడు. అర్జునుని ధాటికి ఆగలేక

కౌరవ వీరులుచెల్లాచెదరయ్యారు. వెనుకకు పోతేసుయోధనుడు, ముందుకు పొమ్మని హెచ్చరిస్తున్నాడు. ముందుకు పోతే అర్జునుడు చంపుతున్నాడు. దిక్కుతోచని స్థితిలో ఉన్నారు కౌరవ వీరులు.

కర్ణుని వద్ద సర్పముఖాస్త్రము ఉంది. దానికి అధిపతి తక్షకుని కొడుకు అశ్వసేనుడు. దానిని అర్జునుని చండానికే దాచి ఉంచాడు కర్ణుడు. ఇప్పుడు దానిని బయటకు తీసాడు. అర్జునుని మీద సంధించాడు. అర్జునుని కంఠానికి గురి పెట్టాడు. కాని గురి కొంచెం కిందుగా ఉండటం గమనించాడు శల్యుడు.

"కర్ణా! నీ గురి తప్పుతూ ఉంది. అర్జునుని కంఠానికి సూటిగా గురిపెట్టు" అని హెచ్చరిం చాడు శల్యుడు. తన గురినే ఆక్షేపించిన శల్యుని చూచి కోపంతో ఇలా అన్నాడు. "శల్యా! నా గురినే ఆక్షేపించే అర్హత నీకు లేదు. చూస్తూ ఉండు. ఈ అస్త్ర ధాటికి అర్జునుని తల తెగి నేలమీద పడుతుంది." అంటూ సర్పముఖాస్త్రమును ప్రయోగించాడు.

తమ వంక నిప్పులు కక్కుతూ వస్తున్న సర్పముఖాస్త్రమును చూచాడు కృష్ణుడు. వెంటనే తన బలమంతా ఉపయోగించి రథమును భూమిలోకి ఐదు అంగుళముల లోతుకు కూరుకుపోయేట్టు తొక్కాడు. కర్ణుడు అర్జునుని కంఠమునకు పెట్టిన గురి తప్పింది. అర్జునుని తల మీదుగా దూసుకు పోతూ అర్జునుని కిరీటమును ఎగురగొట్టింది. ఈ కిరీటము బ్రహ్మదేవుడు దేవేంద్రునకు ప్రసాదించాడు. ఆ కిరీటమును అర్జునుడు నివాత కవచులను సంహరించిన సందర్భంగా, దేవేంద్రుడు అర్జునునికి బహూకరించాడు. ఇప్పుడు ఆ కిరీటమును నాగాస్త్రము ధ్వంసం చేసింది. వెంటనే అర్జునుడు ఒక తెల్లని పాగాను కిరీటము బదులు తలకు చుట్టుకున్నాడు. ఆ నాగాస్త్రము అర్జునుని కిరీటమును నేల పడగొట్టి మరలా అర్జునుని వైపుకు అమిత వేగంతో దూసుకొని వస్తూ ఉంది.

ఇది చూచాడు అర్జునుడు. "కృష్ణా! ఏమిటిది! ఈ నాగాస్త్రము ఎవరు. నన్ను ఎందుకు తరుముతూ." ఉంది అని అడిగాడు.

"అప్పుడే మర్చిపోయావా అర్జునా! నీవు ఖాండవ వనమును దహించు సమయమున అశ్వసేన అనే నాగ కన్య తన తల్లిని రక్షించుకొని తీసుకు పోతూ ఉంటే నీవు నీ బాణములతో ఆ నాగ కన్యను చంపావు. ఆ నాగ కన్య పగబట్టి తక్షకుడికి కుమారుడిగా అశ్వసేనుడు అనే పేరుతో జన్మించి నిన్ను చంపడానికి నాగ ముఖాస్త్రము రూపంలో కర్ణుని వద్ద పూజలందుకుంటూ ఉంది. ఇప్పుడు నీవు నీ దివ్యాస్త్రములతో ఆ నాగ కన్యనుసంహరించు." అని అన్నాడు. వెంటనే అర్జునుడు అశ్వసేనుని సంహరించాడు. నాగాస్త్రాన్ని ముక్కలు చేసాడు. తరువాత అర్జునుడు కర్ణుని శరీరం మీద 12 బాణములు ప్రయో గించాడు.

తాను ప్రయోగించిన నాగాస్త్రము గురి తప్పిందని, దానికి కారణం కృష్ణుడు అని తెలుసుకున్నాడు కర్ణుడు. వెంటనే 13 బాణములు కృష్ణుని మీద, 100 బాణములు అర్జునుని మీద ప్రయోగించాడు. అర్జునుడు ఒకే ఒక బాణంతో కర్ణుని కుండలములను కొట్టాడు.

(కర్ణుడు సహజ కవచ కుండలములతో జన్మించాడు. కర్ణుని వద్దనుండి దేవేంద్రుడు సహజముగా ఉన్న కవచమును మాత్రం దానముగా తీసుకున్నాడు. ఇప్పుడు మిగిలిన కుండలములను అర్జునుడు నేలపాలు చేసాడు. కర్ణుని పతనం ప్రారంభం అయింది అని సూచన.)

కాని కర్ణుడు బెదర లేదు అర్జునుని మీద శర వర్షము కురిపిస్తున్నాడు. కర్ణుడు వేసిన బాణములను మధ్యలోనే విరగ్గొడుతున్నాడు అర్జునుడు. కర్ణుని శరీరం అంతా రక్తమయం అయింది. సూర్యకుమారుడు కూడా అస్తమించు

సమయం ఆసన్నమయిందన్న సూచనగా సూర్యుడు అస్తమించే సమయం ఆసన్నమయింది. అప్పుడు యమధర్మరాజు అక్కడకు వచ్చాడు. కాని ఎవరికీ కనపడటం లేదు. అతని వాణి మాత్రం వినిపిస్తూ ఉంది.

"ఇప్పుడు బ్రాహ్మణ శాప వశాత్తు కర్ణుని రధచక్రములు భూమిలోకి కుంగి పోతాయి. కర్ణునికి అవసాన సమయం ఆసన్నం అయింది." అని వినిపించింది. అది విన్నాడు కర్ణుడు. కాని ధైర్యం కోల్పోలేదు. భార్గవాస్త్రము స్మరించాడు. కాని అది గుర్తుకు రాలేదు. పరశురామ శాపం పని చెయ్యడం మొదలయింది అని అనుకున్నాడు. "నేను ధర్మపరుడిని. ధర్మం నన్ను రక్షిస్తుంది అని అనుకున్నాను. కాని అది అసత్యం అయింది." అని తనలో తాను అనుకుంటున్న సమయంలో అర్జునుడు కర్ణుని మీద శరములు వర్షంలా కురిపించాడు.

కర్ణుడు తన బాహుబలాన్ని నమ్ముకున్నాడు. విల్లు తీసుకొని అర్జునుని మీద, కృష్ణుని మీద పదునైన బాణములను ప్రయోగించాడు. అప్పుడు అర్జునుడు కర్ణుని మీద బ్రహ్మాస్త్రము ప్రయోగించాడు. కర్ణుడు ఇంద్రాస్త్రముతో దానిని అడ్డుకున్నాడు. అర్జునుడు తాను ప్రయోగించిన బ్రహ్మాస్త్రము కర్ణుడు ప్రయోగించిన ఇంద్రాస్త్రముతో వృదా అయినందుకు బాధపడుతున్నాడు.

అప్పుడు కృష్ణుడు అర్జునునితో "అర్జునా నీ బ్రహ్మాస్త్రము ఎందుకు వృధా అయిందో నీకు తెలుసా! నీవు ఉపాయంతో యుద్ధం చేస్తే కర్ణుడు నీ ముందు నిలబడగలడా! కాబట్టి శ్రమపడకుండా ఉపాయంతో కర్ణుని సంహరించు." అని సలహా ఇచ్చాడు కృష్ణుడు.

ఇంతలో కర్ణుడు రుద్ర అస్త్రమును ప్రయోగించడానికి మంత్రపఠనం చేస్తున్నాడు. ఇంతలో అతని రథ చక్రము మరింత భూమిలోకి కూరుకుపోయింది.

కర్ణుని రథం ఒక పక్క ఒరిగిపోయింది. అందుకని కర్ణునికి రుద్రాస్త్ర ప్రయోగము సాధ్యం కాలేదు.

కర్ణుడు రథం దిగాడు. అర్జునుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "అర్జునా! నీను ప్రస్తుతము విరథుడను. నా రథచక్రము భూమిలో కూరుకుపోయింది. నేను దానిని ఎత్తుకొనవలెను. నీవురథము మీద ఉన్నావు. నేను భూమి మీద ఉన్నాను. నీవు నా మీద బాణ ప్రయోగం చెయ్యడం ధర్మం కాదు. కాబట్టి నేను నా రథ చక్రము ఎత్తుకొనుదాకా నా మీద బాణప్రయోగము చేయకుము. ఇది కేవలం నీకు యుద్ధ ధర్మం తెలియ చెప్పడానికే చెబుతున్నాను. కాని నీకూ, కృష్ణునికి భయపడి మా త్రం కాదు." అని అన్నాడు కర్ణుడు.

కృష్ణునికి సమయం చిక్కింది. అందుకని కర్ణుని తో నవ్వుతూ ఇలా అన్నాడు. "అదేమిటి కర్ణా! నీవు ధర్మాధర్మ వివేచన చేస్తున్నావా! ఇది ఎప్పటి నుండి? నీవు ఆపదలో ఉన్నావు కనక నీకు ధర్మము గుర్తుకు వచ్చింది. అహంకారంతో, దుర్మార్గంతో విర్రవీగుతున్నప్పుడు నీకు ధర్మం గుర్తుకు రాలేదా! కర్ణా! పాండవులు ధర్మమార్గంలో పయనిస్తున్నారు. వారికి జయం తథ్యం. అధర్మపరులైన ధృతరాష్ట్ర నందనులకు అపజయం అనివార్యము. నీవు నీ అనుంగు మిత్రుడు సుయో, దనునితో కలిసి చేసిన అకృత్యములు అప్పుడే మరిచిపోయావా! పాండవులను లక్క ఇంటిలో పెట్టి కాల్చమని ప్రోత్సహించినది నువ్వు కాదా! కపటజూదం ఆడించి పాండవులను అడవుల పాలుచేసింది నువ్వు కాదా! ద్రౌపదిని సభకు ఈడ్చుకొని వచ్చినప్పుడు అనరాని మాటలు అని ఆమెను భంగ పరచినది నువ్వు కాదా! పాండవులను అడవులలో కూడా ప్రశాంతంగా బతకనీయకుండా ఘోషమాత్రను సంకల్పించినది నువ్వు కాదా! అభిమన్యు కుమారుని మీరందరూ చుట్టుముట్టి చంపుటకు ప్రోత్సహించినది నువ్వు కాదా! ఇవన్నీ ప్రత్యక్షంగా చేసినది సుయోధనుడు అయినా పరోక్షంగా నువ్వే కారకుడవు. అప్పుడు ఈ న్యాయం

ధర్మం నీకు గుర్తుకు రాలేదా!" అని అన్నాడు కృష్ణుడు.

కృష్ణుడు ఒక్కొక్కమాట అంటుంటే అర్జునునికి కోపం పెల్లుబికింది. దయా దాక్షిణ్యం లేకుండా కర్ణుని మీద శరవర్షము కురిపించాడు. కర్ణుడు కూడా నేల మీది నుండే అర్జునుడు వేసే బాణములను ఎదుర్కొంటూ అర్జునుడితో యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అర్జునుడు కర్ణుని పతాకమును విరగ్గొట్టాడు. కర్ణుడు మహా కోపంతో కృష్ణుని మీద అర్జును ని మీద వాడియైన బాణములను ప్రయోగించాడు. మధ్య మధ్య రథ చక్రమును ఎత్తుకొన డానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది.

ఇంతలో కృష్ణుడు అర్జునునితో కర్ణుని సంహరించమని చెప్పాడు. అర్జునుడు అత్యంత శక్తి వంతమైన మహాస్త్రమును ఎక్కు పెట్టాడు. మనసులో ఇలా సంకల్పించాడు. "నేనే కనుక తపస్సు చెయ్యడంలో దాన ధర్మాలు చెయ్యడంలో, గురువులను సేవించడంలో, బ్రాహ్మణులకు, గురువులకు తృప్తి కలిగించిన వాడనైతే, అనునిత్యం పుణ్య కర్మలను ఆచరించు వాడనైతే, ఈ అస్త్రము కర్ణుని తల త్రుంచును గాక"అని సంకల్పించి, గాండీవమును ఆకర్ణాంతం లాగి అస్త్రప్రయోగం చేసాడు.

ఆ దివ్యాస్త్రము నిప్పులు కక్కుతూ దూసుకొని పోయి కర్ణుని శిరస్సును ఖండించింది. కర్ణుడి దేహం నేలమీద పడింది. సూర్యాస్తమయం అయింది. కర్ణుని శరీరం నుండి అందరూ చూస్తూ ఉండగా ఒక తేజము వెలువడి, అస్తమించు చున్న సూర్యబింబములో కలిసిపోయింది. బ్రాహ్మణ శాపము కర్ణుని మరణంతో అంత్యమయినట్టు, అప్పటి దాకా భూమి లో కూరుకుపోయిన రథచక్రము యధాప్రకారము భూమి మీద నిలిచి ఉంది. కర్ణుని అస్తమయం, సూర్యాస్తమయం ఒకేసారి జరిగాయి. దిక్కు మొక్కు లేకుండా రణభూమిలో ఒంటరిగా పడి ఉన్న

తన కుమారుడు కర్ణుని మృత దేహమును చూడలేక, మయల స్నానం చెయ్యడానికి కాబోలు సూర్యుడు పశ్చిమాద్రిలోకి జారి పోయాడు.

కర్ణుని మరణంతో పాండవ సేనలలో జయజయధ్వానాలు మిన్నుముట్టాయి. శల్యుడు చేసేది లేక కర్ణుని లేని రథమును తోలుకుంటూ వెళ్లిపోయాడు. కౌరవ సైన్యములు భీతితోపారిపోయాయి. కర్ణుని పతనం చూచిన భీమసేనుడు ఆనందంతో పెద్దగా అరుస్తున్నాడు. కేకలు వేస్తున్నాడు.

కర్ణుడులేని రథమును తోలుకొని శల్యుడు సుయోధనుని వద్దకు పోయి ఇలా అన్నాడు. "సుయోధనా! ఇంతకు ముందు నేను ఎన్నో యుద్ధములుచూచాను కాని ఈ రోజు జరిగిన కర్ణార్జున యుద్ధమును చూడలేదు. అది అద్భుతము, అమోఘము. అనిర్వచనీయము. కర్ణుడి ధాటికి ఒక దశలో కృష్ణార్జునులు భయపడిపోయారు. కాని విధి బలీయమయింది. అంతటి పరాక్రమ శాలి అయిన కర్ణుని బలితీసుకొంది. కృష్ణార్జునుల శంఖధ్వానాలు వింటున్నావు కదా. సూర్యాస్తమయం అయింది. ఈ రోజుకు యుద్ధం చాలించడం మంచిది." అని అన్నాడు శల్యుడు. కర్ణుని మరణ వార్త విన్న సుయోధనుడు నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. నోట మాట లేకుండా నిలబడిపోయాడు. ఇంతలో విషయం తెలుసుకున్న కృపాచార్యుడు, అశ్వత్థామ, కృతవర్మ, శకుని, సుశర్మ విషణ్ణవదనాలతో అక్కడికి చేరుకున్నారు. సుయోధనుని దుఃఖమునకు అవధులు లేవు. కర్ణా కర్ణా అని ఆక్రోశిస్తూ తన శిబిరమునకు వెళ్లాడు.

కృష్ణార్జునులు కూడా ఆ రోజుకు యుద్ధం ఆపమని తమ సేనలకు చెప్పారు. అందరూ తమ తమ శిబిరములకు చేరుకున్నారు. అందరూ ధర్మరాజు దగ్గరకు వెళ్లారు. అన్న మాట నిలబెట్టు కున్నందుకు ధర్మరాజు అర్జునుని అభినందించాడు.

కృష్ణుడు ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు: "ధర్మజా! ఈ రోజు కర్ణుడు మహా పరాక్రమంతో విజృంభించాడు. అతని ని సంహరించడం ఎవరికీ సాధ్యం కాదు. నీ కోపాగ్నిలోనే అతను మాడి మసైపోయాడు అని అనుకోనవలసి వస్తోంది. కర్ణుని చావుతో నీకు కౌరవుల బాధ తీరిపోయింది. నీవు ఇంక నిశ్చింతగా ఉండు." అని అన్నాడు.

"కృష్ణా! అట్లు కాదు. నీ కృపాకటాక్షవీక్షణములు మా మీద ప్రసరించి నంతవరకూ మాకు అపజయము లేదు. అని నా నమ్మకం." అని అన్నాడు ధర్మజుడు.

" ధర్మజా! నేను కేవలం నిమిత్తమాత్రుడను. నీ తమ్ములు, నీ బావలు అందరూ అమిత పరాక్రమ వంతులు. అందరి సమిష్ఠి కృషి వలననే మీకు ఈ విజయం సిద్ధించినది." అని అన్నాడు.

అప్పుడు ధర్మరాజు "ఒకసారి రణభూమికి వెళ్లి కర్ణుని చూడవలెనని కోరికగా ఉన్నది." అని అన్నాడు.

తరువాత ధర్మరాజు బంధు మిత్రులు తోడు రాగా, సపరివార సమేతముగా కర్ణుని మరణించిన చోటికి వెళ్లాడు. రణభూమిలో తల తెగిన కర్ణుని, అతని పుత్రుల దేహములను చూచాడు. కర్ణుని చావుతో తనకు పునర్జన్మ కలిగినట్టు సంతోషించాడు ధర్మరాజు." అని సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకు కర్ణ వధ, దుశ్శాసన వధ, ఆ నాటి యుద్ధ విశేషములను వివరించాడు, అని వైశంపాయనుడు జనమేజయునకు వినిపించిన మహా భారత కధను, నైమిశారణ్యంలో సత్రయాగ సందర్భంలో సూతుడు శౌనకాది మహా మునులకు మహా భారత సవిస్తరముగా వివరించాడు.

మహా భారతము, కర్ణపర్వము, తృతీయాధ్యాయము సమాప్తము.

దీనితో కర్ణపర్వము పూర్తి అయినది.

ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్ ఓం తత్సత్.